

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 43 Volume: 9 Issue: 43

Nisan 2016 April 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

SARICAZÂDE RÂMİZ'İN EDİRNE TEKKELERİ'Nİ ANLATAN MESNEVİSİ: "ESÂMÎ-Yİ HÂNKÂH-I MAHMİYYE-İ EDRENE"
MASNAVI OF SARICAZADE RÂMİZ ABOUT THE DERVISH LODGES OF EDİRNE: "ESÂMÎ-Yİ HÂNKÂH-I MAHMİYYE-İ EDRENE"

Müberra GÜRGENDERELİ*

Öz

Bir asra yakın zaman Osmanlı Devleti'ne başkentlik yapmış olan Edirne, "gaziler ocağı, Tanrı'nın nazargâhı, dârü'n-nasr, dârü'l-hilâfe" olarak vasıflandırılmış eski bir şehirdir. Edirne'nin ihtişamını meydana getiren dinî-mimarî eserlerin ve şehirde kurulmuş çok sayıda tekke ve türbenin şehrin manevî hayatında, tarihi ve sosyal durumunda önemli etkileri olmuştur. XVIII. yy şairi Karaferyeli Sarıcazâde Râmiz, müderris olarak görev yaptığı Edirne şehrindeki tekkeleri "Esâmî-yi Hânkâh-ı Mahmiyye-i Edrene" adlı mesnevisinde birer beyitle anlatmıştır. Şiir; şehirde o dönemde mevcut olan çoğu "Halvetî, Nakşî, Kadîrî, Gülşenî, Sa'dî, Mevlevî, Rifâî, Cemâlî, Celvetî, Uşşâkî, Kazerûnî ve Zeynî" tarikatlarına mensup 43 adet tekke, zaviye ve türbenin anlatıldığı küçük bir mesnevidir. Çalışmada 94 beyitlik bu mesnevinin metin tespiti yapılmış, şiirde adı geçen tekke ve türbelerin isimleri, bağlı oldukları tarikatlar, adresleri ve günümüzdeki durumları hakkında bilgi verilmiş ve tekkeleri anlatan beyitler açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Edirne tekkeleri, Karaferyeli Sarıca Râmiz, Edirne türbeleri, tekke ve zaviyeler.

Abstract

Edirne, which was the capital city of the Ottoman state for almost about a century, was a very old city described as the "hearth of veterans, the nazargah of the God, dârü'n-nasr, dârü'l-hilâfe". Religious-architectural works and large number of dervish lodges and shrines established in the city which constituted the magnificence of Edirne, had very crucial effects on the spiritual life and the historical and social situation of the city. The poet of the 18th century, Karaferyeli Sarıcazâde Râmiz, who worked as a professor in Edirne, described each of the dervish lodge there by one couplet, in his masnavi (a poem written in rhyming couplets) titled as "Esâmî-yi Hânkâh-ı Mahmiyye-i Edrene". Poem is a short masnavi describing 43 dervish lodges, zaviyes (Islamic religious school or monastery) and shrines belonging mostly "Halvetî, Nakşî, Kadîrî, Gülşenî, Sa'dî, Mevlevî, Rifâî, Cemâlî, Celvetî, Uşşâkî, Kazerûnî and Zeynî" dervish orders existing at that period of time. In this article, text determination of this masnavi which is comprised of 94 couplet, is conducted and information is provided about the names of the dervish lodges and shrines mentioned in the text, their dervish order affiliations, and addresses and their current situations and the couplets describing the dervish lodges are explained.

Keywords: Edirne dervish lodges, Karaferyeli Sarıca Râmiz, Edirne shrines, dervish lodges and zaviyes.

Giriş

Edirne, 1362'de I.Murad tarafından fethedilmiştir. Bu fetih, hem İstanbul'un hem de Balkanların kapısını Türklere açmıştır. Bütün Osmanlı tarihi boyunca siyasi ve kültürel açılardan kilit rol oynayan Edirne, geçmişî Traklara dayanan eski ve önemli bir şehirdir. "Dârü'l-mülk ve Dârü'n-nasr ve'l-meymene" olarak anılan bu kutlu şehir, neredeyse bir asır boyunca payitahtlık yapmasının yanında, tahtını İstanbul'a hediye eden asil bir sultan misali, yüzyıllar boyunca saltanatı ve İstanbul'daki gelişmeleri vakarla seyretmiş, uzun bir dönem ihmal edilmiş, zaman zaman eski şaşaalı günlerini hatırlamış, büyük afet ve savaşlar yaşamış ama hep ayakta kalmayı başarabilmiştir.

Murad Han'ın Edirne'yi fethinden evvel, gazileriyle beraber, şehitler vererek şehri küffar elinden alan Sarı Saltık'a göre, Edirne "gaziler ocağı ve Tanrı'nın nazargâhı"dır. Bu kadar değeri ve kudsiyeti olan bir belde elbette ki müslüman şehri olmalıdır. Hikâyet-i Beşir Çelebi'de; Hz. Muhammed, Sarı Saltık'a rüyasında "Bu bir Dârü'n-nasrdır. Zinhâr bu yeri elden komasınlar." deyince Sarı Saltık bu şehri kafirlerin elinden almış ve kırk yıl boyunca "Dârü'l-hilâfe" yapmıştır.

Görülen rüyaister Sarı Saltık'ın, ister Murad Hân'ın rüyası olsun, her ikisi de buğurlu şehrin kudsî bir kimliği olduğunu ve maddî âlemden ziyâde şehrin, manevî dünya ile olan bağıını teyid etmektedir. Osmanlı Devleti'nin asırlar boyunca güçlü kalmasının arka planında; Edirne gibi uhrevî kimliği olan şehirlerde yaşayan, o şehre malolmuş manevî önderler ve onların tekke, dergâh, ve türbelerinin itici gücünün önemini gözardı etmek mümkün değildir. Edirne, altı asra yakın zaman boyunca, ebedi âleme göçtükten sonra da mevcudiyetleri daimi olan bu büyük şahsiyetlerin kanatları altında güçlenmiş ve korunmaya devam etmiştir. Şehrin uhrevî ihtişamının temelini meydana getiren dinî-mimarî eserlerin yanında bu dergâh ve türbeler de şehrin emniyet ve estetiğini halkın, müdâvimlerin ve ziyaretçilerin ruh saadetlerini temin etmişlerdir.

Abdurrahman Hibrî, Enîsü'l-Müsâmirîn'de; Edirne'de 17.yy'da, 20-30 zaviye bulunduğunu yazar (Kazancıgil, 1996:37). Yine 17.yy'da Evliya Çelebi, Edirne tekkelerinden; Hıdırlık Tekkesi, Güreşçiler Tekkesi, Mevlevîhâne, Zindânî Tekkesi, Kadîrî Tekkesi, Gülşenî Tekkesi, Hacı Ömer Ağa Tekkesi, Mestçi-zâde İbrâhim Efendi Tekkesi, Müezzîn Sultan Tekkesi, Ebû İshak Tekkesi, Taşkent Baba Tekkesi, Tütünsüz Baba Tekkesi, Üçler Yediler Tekkesi, Şerbetdâr Tekkesi ve Karacaahmed Tekkesi olmak üzere 15 tekkeyi anlatır (Kahraman, Dağlı, 2006:582-589). Kâtip Çelebi, Cihânnümâ'da; 17. yy'da Edirne'de sekizinde Cuma namazı kılınan 28 adet zaviye bulunduğunu söyler (Selen,

*Doç.Dr., Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü; Sarajevo Üniversitesi, Felsefe Fakültesi Misafir Öğretim Üyesi.

1993:308). 19.yy'da Edirneli Ahmed Bâdi, Riyâz-ı Belde-i Edirne'de bu tekkelere ilaveten, Kabûlî Tekkesi, Saçlı İbrahim Tekkesi, Çoban Ali Tekkesi ve Sivasî Tekkeleri başta olmak üzere 44 tekkenin adını ve özelliklerini, Edirne'de buldukları mevkileri mahalle, sokak ve numara adlarıyla birlikte zikreder (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:193-196). Bâdi, eserinde ayrıca kaynaklarda mevcudiyeti tespit edilmiş fakat mahalleri tam olarak bilinmeyen ya da harap olup kaybolmuş 12 adet tekke ve zaviyenin de adını verir (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:193-196). Bu tekkelerin şeyhleri ya da halk arasında velî mertebesine ulaşmış mübarek zatlar, adı geçen tekkelerin hazirelerinde ya da civarında medfûn olduklarından, zaman zaman tekke ve türbeler içiçe ve beraber değerlendirilmiştir. Nakşî şeyhi ve aynı zamanda şair olan Edirneli Şeyh İlmî Mehmed Efendi(ö. 1751) 41 adet evliya türbesinin ismini ve semtini anlatan bir manzume yazmıştır. Şiir, Riyâz-ı Belde-i Edirne'de mevcuttur (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:213). Ahmed Bâdi Efendi; İlmî'nin manzûmesine, bu manzûmede bulunmayan 23 türbeyi de ilave ederek sayıyı 64'e çıkarmıştır. Rıfkı Melul Meriç, İlmî'nin zikrettiği 41 türbeden başka "Edirne'de cami, mescid ve tekke hazirelerinde, müstakil kabristanlarda ve muhtelif yerlerde rûhâniyetlerinden istiâne edilen pek çok zevâtın kubbeli, kubbesiz, kâgir, hımış ve ahşap türbeleri vardır. Ancak bunların yüzde doksanı doksanbeşi bugün yoktur. Buldukları yerler ya arsadır yahut üzerlerine yeni binalar inşa olunmuştur." sözlerinden sonra 62 adet türbede yatanların adlarını bildiren bir türbeler listesi verir (Meriç, 2013:37-115; Eyice, 1994:44). Günümüzde Edirne tekkeleriyle ilgili yapılmış en ayrıntılı çalışma "Osmanlı'nın İkinci Başkenti Edirne'de Tasavvuf Kültürü" adlı çalışmadır (Şimşek, 2008). Ayrıca "Edirne Tekkeleri" adlı kitapta şehrin tekke ve zaviyelerinin sanat tarihçisi gözüyle değerlendirildiği bir çalışmadır (Akçıl, 2013).

18.yy.divan şairlerinden Sarıcazâde Seyyid Mehmed Râmiz Efendi(ö.H.1172/M.1758), müderrislik yaptığı Edirne şehrinde bulunan tekke ve zaviyeleri, 94 beyitlik "Esâmî-yi Hânkâh-ı Mahmiyye-i Edrene" adlı kısa mesnevisinde anlatmıştır.

"Vardar Yenicesi civarında bulunan Karaferye'de doğan Râmiz, divan sahibi bir şairdir. Divanında 3 na't, emmâreden şikayeti hâvi bir manzume, 4 kaside, 54 tarih, 1 tahmis, 174 gazel, Farsça 3 na't, 2 rûbai, 17 beyt, 5 lugaz, 4 ilahi ve Zendost başlıklı 1 manzume yazılıdır. Ayrıca Karaferyeli Rüşdî ile nazireleri vardır. Şair, Karaferye entelektüelleri arasında meşhur olmuştur. Rüşdî, Râmiz'in vefatına şu tarihi düşürmüştür:

Geldi ser-cümle ehibbâ didi Rüşdî târîh

Nâ'il-i rahmetullah ola Seyyid Râmiz (1172)" (Aksoyak, 2014)

A.Esâmî-yi Hânkâh-ı Mahmiyye-i Edrene

Sarıcazâde Râmiz divanında yer alan bu manzume, 94 beyitlik küçük bir mesnevidir. Divanın ikisi Süleymaniye Kütüphanesi'nde, biri İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde olmak üzere bilinen 3 nüshası mevcuttur. Ancak Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi 2639/1'deki nüsha eksik olduğundan mesnevi bu nüshada bulunamamıştır. Metin tespiti, diğer 2 nüshadan yani; Süleymaniye Kütüphanesi Lala İsmail Efendi 444 ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi T.407 numaralı nüshalardan yapılmıştır. Mesnevi II bölümden meydana gelmektedir. I. bölüm aruzun "Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün" kalıbıyla yazılmış 47 beyitlik dini giriş bölümü, II. bölüm ise, mesnevi geleneğinde alışılmışın dışında sayılabilecek bir vezinle yani "Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün" kalıbıyla yazılmış 47 beyitlik, Edirne şehrinin tekke ve zaviyelerinin birer beyitle anlatıldığı bölümdür. İkinci bölümde, her beyitte bir tekke mesnevi kafiyesiyle anlatılırken, Saçlı İbrahim Efendi Tekkesi 2 beyitle (aaba) kafiyeyle anlatılmıştır.

I.bölümde şair; besmele(1,2), hamdele(3,4), tevhîd(5,6) ve Esmâ-i Hüsnâ'nın faziletlerinden(7-11) bahsettikten sonra salvele(12) ve diğerlerine göre uzun sayılabilecek na't bölümüne(13-37) geçer. Bu nispeten uzun bölümde; peygamberimizin kâinatın yaratılış sebebi, bütün yaratılmışların en şerefli, en güzel huy ve meziyetlerin sahibi, ümmetinin şefaâtçisi ve yardımcısı olması gibi vasıfları anlatılır.

Yâver-i ümmet-i 'işyân-pîşe

Merhamet-kâr u vefâ-endîşe

(36)

H. Muhammed'in âl u ashâbına selam(38)'dan sonra "merdân-ı Hudâ" olarak zikrettiği ermiş, şeyh ve velilerin insanlara ahiret yolunda rehber olacağını, onların yolundan gidenlerin karışık yollara sapmayacağını ve bu muhterem zevata her daim Fatıha gönderip gönüllerini hoş etmek gerektiğini söyler. Bu velilerin nazarı çok güçlü bir kimya gibidir. Olacak her şey Allah'ın lutfuydur ancak bu lutfu veliler vasıta olacaktır.

Cümle el'tâf-ı Hüdâdır ammâ

Lufta bir vâşitadır şıdk-ı recâ

(44)

Hâkânî'nin(ö.1606) meşhur hilyesinden iktibas ettiği bir beyti de bu fikrine delil olarak gösteren Ramiz, bunun Allah'ın bir hikmeti olduğunu ve yüce yaratıcının vasıtaları, neticelere bağlayacağını söyleyerek bu bölümü bitirir.

Konunun anlatıldığı II.bölümde;şiirin veznini değiştirdiğini açıkça ifade eden Râmiz, Edirne şehrinde mevcut tekkeleri incelleme, tek tek anlatmaya karar verdiğini söyler.

Ba'dezîn hâmeye ver vezn-i diğerle cevân

Yaz Edirne'de olan tekyeleri bi'l-im'ân

(48)

Edirne, asırlar boyunca tekkeler, zaviyeler ve dervişler şehri olmuştur. Bu maksatla şehirde kurulan 50 civarında tekke ve zaviye, Edirne'de bu ilim ve kültür ortamını oluşturan ve besleyen kaynaklar olarak dikkati çeker. Tasavvuf hareketlerine ve buna bağlı olarak tasavvuf kültürüne kaynaklık etmesi açısından söz konusu tekke ve zaviyeler arasında özellikle Mevleviyye, Gülşeniyye, Halvetiyye, Bayramiyye ve Bektaşî tarikatlarına mahsus tekkeler daha yaygındır (Canım, 1998:549).Sarıcazâde Mehmed Râmiz Efendi'nin Edirne tekke ve dergâhlarını anlattığı "Esâmî-yi Hânkâh-ı Mahmiyye-i Edrene" adlı mesnevisinde adını zikrettiği tekkeler sırasıyla şunlardır:

1.Murâdiye Mevlevihanesi: Edirne’de Sultan II. Murad tarafından 1434 tarihinde, günümüzde Küçükpazar olarak bilinen semtte, Muradiye mahallesinde, Sarayıçine karşı bir tepe üzerinde, çeşitli imaretlerin bulunduğu külliyeyle ilave edilmek suretiyle tekke ve semâhâne olarak kurulmuştur (Canım, 2007:292). Muradiye’nin cami olarak mı Mevlevihane olarak mı bina edildiği konusu tartışmalıdır. Rivayete göre; Sultan Murad, Mevlana’yı bu tepede görmüş ve bu sebeple Mevlevihane’yi buraya yaptırmıştır. Hatta sema sırasında şerbetler akıtması için lüleler yaptırılmış idi. Bir süre sonra bugünkü adıyla Muradiye Camii’ne çevrilince yanında ayrı bir Mevlevihane yapılmıştır. Aşevinin lezzetli ve bol yemekleri mevleviler, fakir medrese öğrencileri ve hizmetlilerden başka etraftaki evlere de verilir (Kazancıgil, 1996:24). Evliya Çelebi, cami olduktan sonra cami avlusunun kuzeyine yüksek meydanlı Mevlevihane, imaret ve dervişler medresesi odaları yapıldığını ve tekkenin vakıf gelirlerinin yüksek olduğunu söyler (Kahraman, Dağlı, 2006:585). Tekke 1752 depremde tamamen yıkılmış, zamanla yeniden inşa edilmiş, 1925 yılında kapatılmış, 1939’da ise yıkılmıştır. Mevlevihane’nin yerinde mezarlık ve Muradiye camiiinden başka bir şey kalmamıştır. Mevlevihane’de; Mevlana’nın torunları Celâleddin ve Cemâleddin Çelebiler, meşhur Yûsuf-ı Sîne-çâk, Neşâtî Dede, Enis Recep Dede ve Ali Eşref Dede gibi tanınmış şeyhler post-nişîn olmuşlardır.

Evliya Çelebiye göre; Mevlevihane’nin ikiyüzden fazla dervişi, her hafta semâzenlik edip mutribanları eski gelenekleri üzere segâh, düğâh, çârgâh, pencgâh, nevâ, hüseyînî, bûselik, aşîrân, kürdîve hicaz makamlarını icra edip her zaman râst makamında karar kılarlar, Mevlevihane’nin bütün dervişleri ney çalıp kudüm döverek sema ederlerdi (Kahraman, Dağlı, 2006:585). Ramiz’in Mevlevihane’den bahseden beytinde; Mevlevî ayinlerinin vazgeçilmez unsuru olan neyin anlamı, Mevlevîlik felsefesiyle içiçe olarak yorumlanmıştır. Şair beyitte “hâlet, Mevlâna, Mevlevîhâne, dinle ve ney” kelimelerinin tenasübünden faydalanarak, Edirne’de Mevlana’yı anlayabilmek için Muradiye Mevlevihanesi’ne gidip ney dinlenmesi gerektiğini söyler.

Añlamağsa ğaraññ hâlet-i Mevlânâyı
Mevlevî-hâne’ye var diñle ne derse nâyı

(49)

Bu öğütte yer alan “dinle nâyı” ifadesi Mevlana’nın Mesnevisi’nin ilk beyti “bişnev ez ney”e yapılmış bir telmihtir. Mevlevîlik felsefesinin temelini meydana getiren “gerçek sevgiliden yani Allah’tan ayrılmanın verdiği ızdırap” ney sesindeki inlemede mevcuttur. Gerçek aşkı anlamak ancak neyin söylediklerini dinlemekle mümkün olacaktır.

2.Kadîrî Tekkesi: Edirne’de Kurtbayırı adlı yerde güneye bakan yüksek bir zeminde yapılmıştır. Her cuma günü dervişler toplanır, tevhid ve zikir ederlerdi. Dua ve senadan sonra bütün dervişlere yemek dağıtılırdı (Kahraman, Dağlı, 2006:586). Tekke Sevindik Fakih mahallesi Kadîrîhâne caddesinde bulunmaktaydı. Bâzergân Hacı Mehmed Efendi adlı hayır sahibinin, Rumeli’de Kadîrî tarikatını yaymakla memur şeyhi İsmail Rûmî için inşa ettirdiği tekke 1746’daki büyük yangında yok olmuş, vezir-i azam Muhsinzâde Mehmed Paşa tarafından 1773’te yeniden inşa ettirilmiştir. Çatısı ahşap ve cuma namazı eda olunmak üzere minberi vardır (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:173). Günümüzde tamamen kaybolmuş olan tekkenin kalıntıları, 2014’te yapılan bir inşaat temeli kazısı sırasında bulunmuştur.

Râmiz, Edirne Kâdirî dergâhında yüzü yerde bir köle, tarikat adabını bilen bir derviş olabilmek için, hakiki sevgili Allah’ın dışındaki herşeyden, dünyaya ait sevgilerden vazgeçmeye kâdir olmak gerektiğini söyler.

Ķâdir iseñ geçesin ħubb-ı sivâdan sen de
Ķâdirî-hâne’de yüz yerde olursun bende

(50)

3.Gülşenî (Hasan Sezâî) Tekkesi: İbrahim Gülşenî’nin (ö.1533) Kahire’de kurduğu Halvetîliğin Gülşeniyye tarikatı, Osmanlı topraklarına hızla yayılmıştır. İbrahim Gülşenî, Sultan Süleyman’ın izniyle Edirne’ye gelip Gülşenî tekkesini Lârî camii yakınında yapıp Gülşenî törenlerini icra etmiş ve Mısır’a geri dönmüştür. Onun vefatından sonra ermişlerden bir kimse (Aşık Musa Efendi) Edirne tekkesinin halifesi olmuş ve birçok Edirneli, Gülşenî fukarası olmuştur. Her Cuma namazından sonra büyük kalabalık toplanır ve Gülşenî ayini icra ederlermiş (Kahraman, Dağlı, 2006:588).

Gülşeniyye tarikatının Sezâiyye kolunun kurucusu divan sahibi şair Hasan Sezâî (ö.1738) Edirne’de önemli bir şöhret sahibi olmuştur. Onun yaşadığı yıllarda Osmanlı padişahlarının Edirne’de kalmayı tercih etmeleri sebebiyle, bazı önemli devlet adamları da müntesibleri arasına girmiştir (Konur, 2009:80). Vefatından sonra tekkenin haziresine defnedilen Sezâî’nin mezarına daha sonra bir türbe inşa edilmiştir. Tekke defalarca onarım görmüştür (1631, 1740, 1752, 1869, 1887) Cami, türbe, şadırvan, çeşme ve hazireden oluşan tekke günümüzde ayakta durmaktadır. (Akçıl, 2009:82; 2013:56).

Râmiz, Gülşenî tekkesini, “gülşen” kelimesinin gül bahçesi anlamından yola çıkarak tavsif etmektedir. Kendisine; “eğer şiir kabiliyetinin artmasını, şairliğinin bir gül gibi açılmasını ve daha güzel şiirler yazmayı istiyorsan Gülşenî dergâhına git, orada geceleri ve seher vakitlerinde hazır ol, dergâhın müridlerinden biri ol” der. Tekkenin büyük şeyhi Hasan Sezâî Gülşenî gibi usta bir şair olmak ve şiir sanatında muvaffak olmak Gülşenî olmakla mümkündür.

Ķab’-ı nüşkûfteñ açılıñ der iseñ ‘âlemde
Gülşenî-hâne’de ol şâm u şehîr âmâde

(51)

4.Sa’dî Tekkesi: Hadım Timurtaş mahallesinde Tahtalı Hamam sokağında Bostancıbaşı Hacı İsmail Ağa tarafından inşa ettirilmiştir (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:184). Tekke günümüzde mevcut değildir.

Ramiz, mesnevide bu dergâhı “sa’d” kelimesi vasıtasıyla zikir eder. Osmanlı döneminde müneccimler devlet işleri ya da padişahın hususi işleriyle ilgili, zayıç adı verilen bir takvim hazırlarlardı. Bu yöntem; padişahın cülusu, tahta çıkışı ve sefere çıkma gibi önemli hadiseler için en uygun saati yani “vakt-i sa’d”i tespit etmeye yarardı. Ramiz, kutlu saati öğrenmenin ancak en uğurlu ve hayırlı vakit olan seher vaktinde Horoslu mevkiinde Sa’dî tekkesinde bulunmakla mümkün olacağını söyler.

Vaqt-i şa'd u şerefi bilmeğe istersen eğer
Gel Hıroslu'ya seher *Sa'dî*leri eyle mağar

(52)

5. İstılâhî Ali Efendi Tekkesi: Edirne ile ilgili kaynakların hiç birinde bu türbenin adına rastlanamamıştır. Zamanla kaybolmuş, yıkılmış ya da pek rağbet görmeyip unutulmuş bir tekke adı olabilir¹.

Ramiz, “eğer muradın tasavvuf ilminin istilatı öğrenmekse İstılâhî Ali Efendi'ye emek harca” der.

İştılâhât-ı tasavvufsa murâd öğrenmek

*İşplâhî 'Alî Efendî'*ye şarf eyle emek

(53)

6. Kaplan Baba Tekkesi: Yelli Burgaz mevkiinde Sitti Hatun mahallesi Ağaçpazarı caddesinde bulunan tekke, bir Kadîrî tekkesidir (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:190). Tekkeden günümüze sadece Kaplan Baba'nın mezarı ulaşmıştır. Edirneli Şeyh İlmî Efendi, Kaplan Baba'yı “evliya arslanı” olarak tavsif eder².

Hayvanlar âlemi içerisinde kedigillerden olan kaplan, yırtıcı ve güçlü bir hayvandır. Kedi ise tasavvufta insan iradesini ele geçirmek isteyen şeytan ya da nefis olarak yorumlanır. Râmiz, nefis kedisini zayıflatmanın ve maddî âlemlerle alakayı kesmenin ancak Kaplan Baba türbesinde mümkün olabileceğini söyler.

Gürbe-i nefsi zebûn etmekse mağşûduñ

Ola *Kaplan Baba*'da nağş-ı sivâ mağşûruñ

(54)

7. İsmail Rûmî Tekkesi: Sarayıçi yakınında Sırık meydanında olup, Kanije fatihlerinden İbrahim Paşa tarafından İsmail Rûmî için yaptırılmış bir Kadîrî tekkesidir (Şimşek, 2008:183). Günümüze ulaşamamıştır.

Gönül levhasında mevcut olan Allah dışındaki nakışların mahv olmasını isteyen kimse İsmail Rûmî tekkesine bağlanmalıdır.

Levh-i dilden der iseñ mahv ola nağş-ı sivâ

Eyle *İsma'îl-i Rûmî*'ye ta'alluk peydâ

(55)

8. Germekaş Tekkesi: Bir Nakşibendi tekkesi olan Germekaş, Üsküfçü Hızır mahallesi Kıyak caddesindedir. Germekaş Hüseyin Efendi adlı bir zat tarafından yaptırılmıştır. Çatısı ahşaptır. Şehrin âlimlerinden Koca Dersiâm adıyla tanınan Mustafa Efendi bu tekkede şeyhlik yaptığından halk arasında “Dersiâm Tekkesi” olarak da bilinmiştir (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:188). Tekke günümüzde yok olmuştur.

Râmiz, Germekaş tekkesinden bahsederken “kaş ve yay” kelimelerinin şekil benzerliği ilişkisinden faydalanır. Ona göre; kişi eğer aşk yayını kuvvetli çekmek istiyorsa Germekaş Tekkesi'nin çevresini kendisine mekân edinmeli, oralarda gezip görülmelidir.

Çavs-i 'aşkı çekeyim dersen eğer bi'l-kuvve

Germekaş tekyesini eyle mağall-i cilve

(56)

9. Kıyak Baba Türbesi: Zaviye olmak üzere bina olmuştur. Çokalca mahallesi Kıyak caddesinde mevcut Kıyak Baba Mescidi'nin önündedir (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:150, 216). Asıl adı Şakir olan Kıyak Baba, Edirne'nin fethinde bulunmuş, daha sonra da yıllarca Edirne'de İslamiyeti anlatmıştır³. Kıyak Baba'nın mezarı günümüze ulaşmıştır. Kendi adını taşıyan cami önündedir. Edirneli İlmî, Kıyak Baba'nın evliyanın serveri olduğunu söyler⁴.

Râmiz'e göre aşk ülkesinin yücelerini bilmeyi kendine maksat edinen kişinin bulunacağı yer Kıyak Baba Türbesi olmalıdır. Çünkü Kıyak Baba hem yüce bir zattır hem de bulunduğu yer şehrin yüksekindedir.

Evcini bilmek ise milket-i 'aşkıñ mağşûd

Gel *Kıyak Baba*'yı kıl kendine dâr-ı meşhûd

(57)

10. Kesici Baba Tekkesi: Kaynaklarda bu türbenin adına rastlayamadık⁵. Ramiz, muhtemelen kaybolmuş olan Kesici Baba türbesinden bahsederken, “kat, kesici, kesel” kelimeleri arasındaki anlam ve yazım ilişkisinden faydalanarak “maksadın kötü davranış ve kabahatlerin ipini kesmek ise tembellikten el çekip Kesici Baba'ya gel” diye öğütlüyor.

Çat' ise mağşad eğer rişte-i sû-i 'ameli

Kesici Baba'ya gel eyle ferâgat keseli

(58)

¹Ahmed Bâdî ve Rıfıkı Melul Meriç, Gülbahar Hatun Mezid Beğ mahallesinde “İslâhî Mehmed Efendi” adında bir tekkeden bahsederler. İstılâhî Ali Efendi Tekkesi olup olmadığı hakkında bilgimiz yoktur. (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:222; Meriç, 2013:110)

²“Evliyâ arslanıdır **Kaplan Baba**

Yelli Burgazı revâdır etse câ” *Edirneli İlmî Efendi* (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:213)

³“Murad Hüdavendigâr'ın Edirne'yi alacağı günün seherinde, Şakir isminde bir serdengeçti saba makamında Davûdî sesiyle okuduğu ezan ile askeri uyandırır. Bu öyle bir ezan sesidir ki dağ taş inler. Bu ses artık diyâr-ı küfrde doğan yepyeni sabahların müjdeli habercisidir. Bu sesle çoşan padişah: ‘Kıyak ezan okudun Şakir Baba’ der. Böylece ismi Kıyak Baba olarak değişir. Edirne'nin meşhur Kıyak semti yüzyıllardır Kıyak Baba'nın adını taşımaktadır.” (Seçkin, 1971:38)

⁴“Evliyâya server olmuştur **Kıyak**

Rahmetine Hakkın olmuştur ehak” *Edirneli İlmî Efendi* (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:213)

⁵Ahmed Bâdî Efendi, Altunî mahallesi Çamaşçı sokakta “Kesikbaş Türbesi”nden bahseder ama başka bir türbe olması muhtemeldir. (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:222)

11.Yazıcı Efendi Tekkesi: Hattat Şeyh İbrahim Ecel b.Ali Yazıcı türbesidir ki; Yazıcı Efendi, Meydan(Eski Muradiye) mahallesi Tekke sokağında bina ettiği Rifâî tekkesi karşısındaki türbede medfundur (Meriç, 2013:110). Tekke günümüzde kaybolmuştur.

Ramiz; yazı ile ilgili “Yazıcı, nâme, tebeyüz, kayd” kelimelerinin tenasübüyle, “Eğer endişen hâlini anlatan nâmeyi(ömür ve amel defterini) temize çekip tekrar düzgün yazmaksâ sığınacağıın yer Yazıcı Efendi tekkesi olmalıdır” der.

Nâme-i hâlini tebyîz ise kaydıñ cânâ
Tekye-i *Yazıcı Efendi*’yi eyle me’vâ

(59)

12. Sadık Efendi Tekkesi: Sadık Efendi, Talat Paşa Hacı Mercimek mahallesinde zaviye olarak bina edilmiş Ünnâbî camii haziresindeki türbesinde medfundur (Meriç, 2013:110). Halvetî tekkesi olup günümüzde kaybolmuştur.

Sarıcazâde Râmiz; “doğruluk ve kalp temizliğiyle gelip gönlünü Sadık Efendi tekkesine bağla” öğüdünü verir. Şıdk-ı ihlâsıla gel rabt-ı derûn eyle hemân
Tekye-i *Sadık Efendi*’ye muhâssen iz’ân

(60)

13. Âşık Efendi Zaviyesi: “Şah Melek Zaviyesi” diye de bilinen tekke, Hacı Hallac mahallesi Süleymaniye Küçükpazar caddesinde Sezâî Gülşenî dergâhıdır (Meriç, 2013:112; Şimşek, 2008:102).Orada medfündür.

Aşkın hallerinin ne olduğunu öğrenmek isteyenler Âşık Efendi tekkesine gidip bu tekkeyi vatan edinmelidirler. Nidügin hâlet-i ‘aşkı bileyim dersen sen
Tekye-i *Âşık Efendi*’yi varup eyle vañan

(61)

14. Hafız Efendi Tekkesi: Bu isimde bir tekke tespit edilememekle birlikte, Ahmed Bâdî “Hafız Ahmed mahallesi Güzelce Baba sokağında Hâfız Ahmed Efendi nâm bir zat tarafından bina olunmuş, ahşap çatılı ve tek minareli Hâfız Ahmed mescidini anlatır(Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:146). Muhtemelen zaviye olmak amaçlı yapılmıştır.

Kişinin muradı eğer yapılan zikirleri hafızada tutmak ve tevhîdler okumak ise Hâfız Efendi tekkesinde bulunmayı âdet haline getirmelidir.

Hıfz-ı ezkâr ile tevhîd-i Hüdâ ise murâd
Tekye-i *Hâfız Efendi*’yi kıl ârâm mu’tâd

(62)

15. Güzelce Baba Tekkesi: Hafız Ahmed mahallesi Köprücebayırı caddesinde ahşap çatılı bir Kadîrî dergâhıdır. Diğer adı Gümüşgerdan Tekkesidir(Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:190). Horasanlı Güzelce Ali Baba tekke alanındaki türbede medfündür. Yangın geçiren tekkenin 1848 ve 1859 yıllarında tamir gördüğü kayıtlıdır(Şimşek, 2008:187). Tekke günümüze ulaşamamıştır. Edirneli İlmî, Edirne Taşlık’ta yatan Güzelce Baba’nın velilerin güzeli olduğunu söyler.⁶

Râmiz’e göre; şiir çocuğunu büyütmek yani güzel ve kâmil şiirler yazmak, her vakit Güzelce Baba’yı ziyaret etmekle mümkün olacaktır.

Zâde-i tab’ını terbiyye ise kaçdıñ hem
Gel *Güzelce Baba*’yı eyle ziyâret her dem

(63)

16. Sivâsî Tekkesi: Sarıca Paşa mahallesinde Çukurçeşme sokakta olan dergâh, Sivâsî Abdülaziz Efendi tarafından yaptırılmıştır (Kazancıgil, 1996:38; Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:182). Halvetiliğe bağlı olan tekke günümüze ulaşamamıştır(Akçıl, 2013:149).

Kişinin şu alçak devirden kendini koruması, bir an olsun mala meyl etmemesi ve Sivâsî tekkesi gibi bir dergâhı kendisine can sermayesi etmesi gerekir.

Mâla meyl etme şaşkın dehr-i denîden bir ân
Kıl *Sivâsî* gibi bir dergehi sermâye-i cân

(64)

17.Nakkaş Dede: Hıbrî, Nakkaş Baba türbesini, muhtar yakılan tarikat ünlüleri türbeleri arasında göstermiş fakat kimliği hakkında bilgisi olmadığını ifade etmiştir (Kazancıgil, 1996:39).

Halini düzeltmeyi dileyen kişi Nakkaş Dede’nin himmetini istemelidir.

Vereyim dersen eğer hâline hüsn-i şûret
Eyle *Nakkaş Dede*’den sen de ricâ-yı himmet

(65)

18.Veli Dede Zaviyesi: Sabûnî mahallesi Postahâne sokağındadır. Birinci Tekke, Sabûnî Dede Tekkesi, Ahmed Müsellem Tekkesi ve Şerafeddin Efendi tekkesi adlarıyla da tanınmıştır. II. Murad zamanında Edirne’ye gelen Hacı Bayram Velî’nin bu tekkede misafir olup, burada bir erbain çıkardığı nakledilmektedir(Kazancıgil, 1996:38; Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:177; Şimşek, 2008:104). Tekke 1878 Rus istilasında tamamen yıkılmış, 1883’te yeniden yaptırılmıştır. Bir Gülşenî dergâhı olan Veli Dede Tekkesi, cami, türbe, tevhîdhâne, şadırvan ve çeşme yapılarından meydana gelmektedir. Bu yapılardan günümüze kitabeli giriş kapısı ile bir minare ulaşmıştır (Akçıl, 2013:79).

Râmiz, “eğer Veli Dede Zaviyesi’nde karar kılar bu dergâhı kendine mekan edinirsen Veli Dede’nin velayetini ve kerametlerini görebilirsin” der.

⁶ “Oldu *Güzelce*, babalar ahseni

Kurb-ı Taşlıkta olurmuş medfeni” *Edirneli İlmî Efendi*(Meriç, 2013:104)

Zâhir olur saña elbette kerâmetten eğer
Edegör **Veli Dede** zâviyesin câ-yı maşar

(66)

19.Nazar Baba Türbesi: Ahmed Bâdî,harap durumda olduğunu söyler. Türbe Sultan Bayezid mahallesi, Nazar Baba sokağındadır (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:220). Evliyanın yücesi Nazar Baba Gazimihal Köprüsü civarında medfündür⁷.

Ramiz'e göre, Allah yolunun semtinigörmek isteyenlerNazar Baba'ya gitmelidir. Onun bulunduğu yerden, aşk memleketinin sonsuz sahasını görmek mümkündür.

Göreyim dersen eğer semt-i sülûk-ı Hâkıkı
Gel **Nazar Baba**'ya gör sâha-i mülk-i 'aşkı

(67)

20.Helvacı Baba Türbesi: Türbe,Medrese Ali Bey mahallesi Helvacı Baba Türbesi sokakta, sol taraftadır. Çatısı ahşaptır (Meriç, 2013:104; Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:216). Araplar Mezarlığı kenarında küçük bir mescit olarak yaptırılmıştır. Harap olan mescit yıkılmıştır. Edirneli İlmî Efendi, cömertliği ile tanınan Helvacı Baba'nın, Taşlık'ta medfün olduğunu söyler⁸.

Aşk lezzetinin ne olduğu Helvacı Baba Tekkesi'nde öğrenilir. Buraya gelen kimse safa eyleyip aşktan zevk alır.

Nidügin zâ'îka-i 'aşkı bilip eyle şafâ

Helvacı Baba'ya gel eyle tazavvuğ peydâ

(68)

21.Beylerbeyi(Mîr-i Mîrân) Tekkesi: Mîr-i Mîrânmahallesi Beylerbeyi Camii sokağında bulunan Halvetî dergâhdır. Bânisi, Enisü'l-Müsâmirin'e göre Yusuf Paşa, Halîkatü'r-Rüesâ'ya göre halk arasında Sinan Paşa diye bilinen Şarabdâr Abdullah Beğdir (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:184). Tekke yıkılmış, yakın zamana kadar harab durumda olan türbe ise tamir edilmiştir.

Râmiz, "eğer aşk padişahının emirlerini öğrenmek istersen Beylerbeyi tekkesine git ve bu hükümleri ve bunların aksamını öğren" der.

Şeh-i 'aşkıñ bileyim dersen eğer aḥkâmın
Mîr-i mîrâna varıp aña nedir aḥsâmın

(69)

22. Zerdeyudan Tekkesi: Tekke hakkında hiçbir bilgi yoktur. Râmiz, "ey sūfî, eğer himmetle doymak istersen, Zerdeyudan Tekkesi vuslat açılığının ekmeğidir." der.

Şüfiyâ sîr olayım dersen eğer bâ-himmet
Tekye-i **Zerdeyudan** cû'-i vişâle ni'met

(70)

23.Bostancıbaşı Zaviyesi: Hadım Timurtaş mahallesinde Tahtalı Hamam sokağında Bostancıbaşı Hacı İsmail Ağa tarafından yaptırılmış bir Sa'dî tekkesidir (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:184). Günümüzde kaybolmuştur. Hayır sahiplerinin başına ulaşmak isteyenler Bostancıbaşı zaviyesine yerleşmelidirler.

Olmağ istersen eğer vâşıl-ı bâğ-ı ebrâr
Eyle **Bostancıbaşı** zâviyesin câ-yı qarâr

(71)

24. Gîsûdârî 'Alî EfendîTürbesi: Bu isimde bir tekke ya da türbe bulunamamıştır. Ahmed Bâdî Efendi, Saçlı Ali mahallesi Mihal köprüsü yakınında su değirmenleri yanında Saçlı Ali Mescidi'nden bahseder (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:161). Muhtemelen Ali Efendi de burada medfündür.

Muradı ve maksudu perişan halini toparlamak, kendisine çeki düzen vermek olan kimse, Gîsûdârî 'Alî Efendî'den yardım telep etmelidir.

Cem' ise ḥâl-i perîşânıñı maḥşûd u murâd
Gîsûdârî 'Alî Efendî'den et istimdâd

(72)

25. Hamdi Efendi Tekkesi: Bu isimde bir tekke hakkında bilgi bulunamamakla beraber Gülşenî şeyhlerinden Mahmûd Hamdî Efendî olması muhtemeldir. La'î Muhammed Fenâyî(ö.1701)'nin vefatı üzerine Aşık Musa Efendi dergâhına post-nişîn olmuş ancak bu görevde fazla kalamayarak altı ay sonra vefat etmiş ve yerine Veli Dede Dergâhı şeyhi Pîr Hasan Sezâî post-nişîn olmuştur (Şimşek, 2008:80).

Ramiz şöyle öğüt verir: Vaktini daima Allaha şükretmekle, hamd ile geçir. Hamdi Efendi Tekkesi senin mekanın olsun.

⁷ "Ser-firâz-ı evliyâ **Nazar Baba**

Cîsr-i Mihâlî makarr etmiş Hudâ" *Edirneli İlmî Efendi* (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:215)

⁸ "Etti **Helvacı Baba** Taşlığı câ

Halka kârî dâimâ lutf u şehâ" *Edirneli İlmî Efendi* (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:213)

Şükr-i Haqq ile geçir her nefes evkâtiñ
Tekye-i **Hamdi Efendi** ola câ-yı zâtıñ

(73)

26. Mestçizâde Tekkesi: Evliya Çelebi, Mestçizâde Şeyh İbrahim Efendi'nin zamanın kutbu, Halvetî tarikatının ulu sultanı olduğunu söyler. Şeyh İbrahim Efendi kendi tekkesinde yani Mestçizâde tekkesinde medfündür (Kahraman, Dağlı, 2006:614). Baba Timurtaş mahallesi Arpa Kervan sokağında Beylerbeyi medresesi karşısındadır. Tekkeyi yaptıran Ramazan Efendi adında birisidir. Çatısı ahşaptandır. Sûfî şairlerden Mestçizâde Sâlih Efendi(Şeyh İbrahim Efendi'nin oğlu) tekke alanındaki türbede medfündür (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:184; Şimşek, 2008:134).Tekke günümüzde kaybolmuştur.

Ramiz, bir tarikata bağlanmak gerektiğini; “Asla alalade, herkesin gittiği yerlere gitme, bu ahlakının kötülüğünü gösterir. Mestçizâde tekkesi gibi bir dergâha, dergâh adabına uygun bir halde git” şeklinde ifade eder.

Ulu orta yürüme sû-i edebtir zinhâr

Mestçi-zâde gibi bir dergehe âdâb ile var

(74)

27.Çoban Ali Efendi Tekkesi: İbrahim Paşa Zaviyesi, Havva Hatun Zaviyesi ve Pazar tekkesi olarak da tanınan Çoban Efendi Tekkesi, Karabulut mahallesi, Karabulut caddesinde yapılmış bir Halvetî(Uşşâkî) tekkesidir(Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:176; Şimşek, 2008:127; Akçıl, 2013:116). Defalarca yanan ve yıkılmış olan tekke 1878 Rus Harbi'nden sonra II. Abdülhamid tarafından cami olarak yeniden yapılmıştır. Tekke günümüzde kaybolmuştur.

Ramiz; nefsinin kurdundan zarar görmek istemeyen kişiye, Çoban Ali Efendi Tekkesi'ni tavsiye eder.

Gürg-i nefsiñden emîn olmağa istersen sen

Ol **Çobân 'Ali Efendi** nazarında rüşen

(75)

28. Koyun Baba Tekkesi: Kassâb Abdülaziz mahallesi Altûnizâde sokakta mevcut Mehmed Koyun Baba için yapılmış Nakşî dergâhıdır. Harap olan tekke I. Mahmud'un Koyun Baba'yı rüyasında görmesi üzerine yenilenmiş ve yanına bir cami ilave edilmiştir (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:189). Günümüzde türbesi bakımlıdır.

“Koyun, kuzu, sürü” kelimelerinin tenasübünden faydalanan şair, “A kuzum, gel sözümü dinle zamanımı, nefesini boşuna harcama. Gel Koyun Baba'ya gir, asla sürüden ayrılma” diye öğütlerken,“Sürüden ayrılma kurt kapar.” atasözünün yardımıyla mutlaka bir tarikata bağlanmak gerektiği mesajını verir.

A kuzum diñle sözüm eyleme tazýî'-i nefes

Gel **Koyun Baba**'ya gir çıkma sürüden üzkes

(76)

29. Cemâlî Dergâhı: Bu isimde bir tekkeye rastlamamakla birlikte Halvetî'nin şubelerinden biri olan Cemâliye'nin Edirne'de “Şerbetdar, Çoban Ali ve Şah Kadın Zaviyeleri”yle temsil edildiğini biliyoruz (Şimşek, 2008:107, 113). Bu üç tekke de Ramiz'in şiirinde yer aldığına göre bunların dışında bir Cemâlî tekkesi daha olmalıdır. Bir ihtimal bu dergâh; Cemâliye'nin kurucusu Şeyh Cemaledin Uşşâkî(ö.1750)'nin İstanbul'a gitmezden önce, Edirne'de şeyhlik yaptığı dönemde bulunduğu bir tekke olabilir.

Aşk cemalinin nurunu görmek isteyen, Cemâlî'nin pâk dergâhını arzulamalıdır.

Görmek ise gârazıñ nûr-ı cemâl-i 'aşkı

Dergeh-i pâk-i **Cemâlî**'ye füzûn et şevki

(77)

30. Zindânî Mehmed Efendi Zâviyesi: Zindan yakınlarında bir Nakşî tekkesidir. Bina zaviye olmazdan önce aslanhane imiş (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:194). Evliya Çelebi'ye göre; Zindânî Baba'nın ismi Abdürrezzâktır. İstanbul'daki Zindan kulesinde gömülü Baba Cafer Seyyid'in soyundan gelmektedir. Bu tekkede Zindânî Baba'dan başka büyük şeyhler de medfündür (Kahraman, Dağlı, 2006:615). Hibrî, Zindânî Baba'nın yalnız yaşadığını, Cuma namazından başka bir yere çıkmadığını, önemli devlet adamlarının Edirne'ye geldikleri zaman onu ziyaret ettiklerini söyler (Kazancıgil, 1996:38). Tekke günümüze ulaşamamıştır. İlmî, Zindânî Baba'nın Hacı Bektaş Velî'den himmetini aldığını söyler⁹.

Râmiz, tekkeye gelecek olan kimseye; “Eğer kasdın hakiki aşk şarabının sarhoşu olmaksa, Zindânî Baba Zaviyesi'nden hiç ayrılma” diye nasihatta bulunur.

Neşve-yâb-ı mey-i tahkîk ise kaçdıñ olmağ

Çekme **Zindânî Baba** zâviyesinden hiç ayak

(78)

31.Hacı Bayram Velî Tekkesi: Edirne'de Kaleiçinde Tunçkaldırımında bulunan Sultan Hacı Bayram Zaviyesi, II.Murad dönemi ileri gelenlerinden Bezirgan Bâli Çelebi tarafından Hacı Bayram Veli adına inşa ettirilmiştir (Şimşek, 2008:236). Bu tekke günümüzde mevcut değildir.

Hacı Bayram Velî tekkesini ziyaret etmek ve ona yüz sürmek aşğın her dem bayramıdır.

‘İddir ‘âşıka her bâr ziyâret etmek

Hacı Bayrâm Velî tekyesine yüz sürmek

(79)

⁹“Oldu **Zindânî**, erenler kümmeli

Himmet etmiş Hacı Bektâş-ı Velî” *Edirneli İlmî Efendi* (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:214)

32. Tütünsüz Baba Türbesi: Molla Fahreddin mahallesinde Tütünsüz Tekkesi sokağında bulunan Bî-duhân Ahmed Bey Türbesidir (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:219). Hamse sahibi meşhur şair Ahmed-i Rıdvân(ö.1528-1538?) Tütünsüz Baba ya da Bî-duhân Baba¹⁰ olarak tanınmış ve hakkında birçok menkıbe söylenmiştir. Evliya Çelebi, Tütünsüz Sultan için “nice yüz kazanı ve tencereleri saçayakları üzere koyup ateşsiz, bol yemekler pişirmiş, bütün Edirne halkına ol tencerelerden üç gün üç gece nice kere yüz bin sahan misk kokulu nimetler ile ziyafet etmiştir. ...Hala tekkesinde nice yüz fukarası öyle lezzetli nimetler yiyip ibadet ederler” (Kahraman, Dağlı, 2006:617) der. Türbe günümüzde bakımlı haldedir.

Aşk ateşini bir an olsun düşürmek isteyenler, Tütünsüz Baba’yı ziyaret etmeyi alışkanlık haline getirmelidirler.

Âteş-i ‘aşkıñı irdâ’ ise bir lahza murâd
Gel **Tütünsüz Baba**’yı eyle ziyâret mu‘tâd

(80)

33.Şerbetdâr Tekkesi: Şeyh Bâyezid zaviyesi olarak da bilinen tekke, Kıyak(Kıyık) Kabristanı’nda, Dörtkaya caddesinde¹¹, II.Bâyezid devri ariflerinden Şeyh Bâyezid Halife için, Fatih dönemi emirlerinden vali Şerbetdâr Hamza Beğ tarafından yaptırılmıştır(Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:192). Hıbrî; tekkenin Kıyık mezarlığında olup “Araplar Zaviyesi” olarak bilindiğini söyler (Kazancıgil, 1996:38). Halvetî(Cemâlî) tekkesidir. Osmanlı-Rus harbinde yıkılmış, ardından Bâyezid-i Halîfe’nin kabri üzerine muhtasar ahşap bir türbe yapılmıştır (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:192; Şimşek, 2008:109). Tekke günümüze ulaşmamıştır.

Râmiz “eger kasdın yanan gönlünün ateşini söndürmek ise, her defasında gideceğin yer Şerbetdâr Tekkesi olmalıdır” der.

Dil-i mahrûruñu irdâ’ ise kaşdıñ her bâr
Olsun ârâm-gehiñ hançah-ı **Şerbetdâr**

(81)

34. Saçlı İbrâhim Efendi: Dizdârzâde Ahmed Efendi Zaviyesi olarak da bilinen tekke, Kıyık yolu üzerindedir. Üsküdarlı Mahmud Hüdâyî halifelerinden Dizdârzâde Ahmed Efendi için Tebrizli Asil Çelebi tarafından yaptırılmıştır. Ahmed Efendi 1622’de vefat edince bu zaviyenin yakınına gömülüp üzerine ahşap bir türbe yapılmıştır (Kazancıgil, 1996:29). Avlusunda şadırvanı olduğundan “Şadırvanlı Tekke” de denmiştir (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:176).Celvetî olan tekke yıkılmış, günümüze ise sadece tekkenin şeyhi Saçlı İbrahim Efendi’nin mezarı ulaşmıştır. Yol yapım çalışmaları sırasında yerinin değiştirildiği düşünülen mezar, bugün Kıyık caddesi üzerindedir (Akçıl, 2013:103).

Derdinden sinesini tarak gibi parça parça eden doğru yol sahipleri Saçlı İbrahim Efendi’den yardım umarlar. Dünyevî arzuların uzaklaşma isteği ve bu meselelerin halli o yüce şahın saçının ucuna bağlıdır. Sıkıntılar ancak onun aracılığıyla çözümler.

Şâneveş sinesini çâk eden aşhâb-ı reşâd
Saçlı İbrâhim Efendi’den eder istimdâd

Ser-i gîsûsına vâbeste o şâh-ı keremiñ
Hall ü ‘ağd u taleb ü mağşad-ı ıçşâ-yı murâd

(82, 83)

35. Şâh Kadın Tekkesi: Süle Çelebi mahallesinde Süle Çelebi Camii sokağında bulunan Halvetî degahıdır. Şâh Kadın adlı hayır sahibi bir kadının binasıdır. Çatısı ahşaptır (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:188). Günümüze ulaşmamıştır.

Şah Kadın tekkesi ariflerin gelin odasıdır. Bu tekkenin, aşkın temiz ve kudsî haremi olduğu şüphesizdir.

Harem-i ‘işmet-i ‘aşk olduğu bî-reyb ü riyâ
Şâh Kadın tekyesidir beyt-i hicâl-i ‘urefâ

(84)

36. Bağdâdî Dergâhı: Uşşâkî büyüklerinden Muhammed Hamdî-i Bağdâdî(ö.1723)’ye aittir. Hamdî Bağdatlı değil Edirnelidir. Bu lakabı çiçek yetiştirmeye olan merakından dolayı bir çiçek için Bağdat’a yolculuğa çıkması sebebiyle almıştır. İstanbul yolu üzerinde, Nâzır Çeşmesi yakınında, bugün kaybolmuş olan Seyyid Celâleddin Türbesi cephesinde gömülmüştür. Hüseyin Vassâf, Sefîne’de; Edirne’ye her gidişinde Hamdî’nin kabrini ziyaret ettiğini, kabrin üzerinin açık olduğunu, demirden şebekesinin bulunduğunu yazar (Şimşek, 2008:119).

Râmiz “Aşığa Bağdad uzak değildir” atasözüne işaretle “ (O zamana göre şehrin dışı sayılabilecek) Bağdâdî’nin tekkesi görünüşte uzakta olsa da manada yakındır. Bağdâdî Tekkesi aşıklara uzak olamaz” der.

Şûretâ dîr ise de ma’nide kurb-ı şâdî
Olmaz ‘uşşâka ba’id hançah-ı **Bağdâdî**

(85)

37. Şeyh Sinân Tekkesi: Köprü başındadır. Şeyhi Zindânî Efendi’nin kullanımında olup yakınında eşsiz bir bahçe yapmıştır ki Zindânî bahçesi demekle meşhurdur (Kazancıgil, 1996:38). Tekke günümüze ulaşmamıştır.

Ramiz “Şeyh Sinan Tekkesini ziyaret et, yoksa bütün zarifler seni boşboğaz, işe yaramaz bir kimse olarak anarlar” der.

¹⁰“Bî-duhân Baba aceb sultândır

Evliyâ içre azimü’ş-şândır” *Edirneli İlmî Efendi* (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:214)

¹¹“Biri Dörtkayada **Şerbetdâr**dır

Anların kurbunda Üçler vardır” *Edirneli İlmî Efendi* (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:213)

Şeyh Sinân tekeyesini eyle ziyâret zîrâ
Langoroz deyü yazarlar seni cümle zurefâ

(86)

38. Memi Dede Tekkesi: Hacı Memi Tekkesi olarak bilinen tekke; Kebe Yapıcı mahallesi Tekke sokağındadır. Bir Kadîrî dergâhı olan tekke, Üç Şerefeli camii vaizi Hacı Memi Efendi tarafından yaptırılmıştır (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:182). Tekkede eskiden pazartesi günleri Kadîrî, Salı günleri de Rifâî ayinleri yapılmaktaymış (Şimşek, 2008:186).

Ölümün zikredilmesi, kalp çocuğuna ruh verir. Memi Dede tekkesi, gönül çocuğunun hayat beşiğidir.
Veled-i albe verir rûh-ı celî zıkr-i memât
Tekye-i **Memi Dede** tıfl-ı dile mehd-i hayât

(87)

39.Şeyh Şücâ Dergâhı: Tekke¹²Nakşibendî dergâhıdır. Debbâğhâne(Manyas) bölgesinde Germekapı caddesinde Dârülhadis camii yakınındadır. Tekke ilk önce Sultan II.Murad'ın emriyle Somuncu Baba halifelerinden Şücâüddîn Karamânî için inşa edilmiş daha sonra Kânûnî'nin emriyle camiye çevrilerek minare ilave edilmiştir (Şimşek, 2008:174).Yıkılmış olan tekkeden bugüne Kaleiçi semtinde bir mezar ve yıkık bir minare kalmıştır.

Şair, “şücâ'-şecâ'at” kelimelerinin anlam ve kök ilişkisinden faydalanarak; “eğer kasdın düşmanlarına galip gelmekse Şeyh Şücâ' dergâhına yüz sürüp dua etmen gerekir” der.

aşdıñ olmasa eğer gâlib-i haşm u a'dâ
Şeyh Şücâ' dergesine yüz sürerek eyle du'â

(88)

40.Şeyh Muslihuddîn Tekkesi: Şeyh Şücâüddîn mahallesi, Şeyh Muslihuddîn Efendi sokağındadır. Zeynî tekkesi olup çatısı ahşaptır. Daha sonra camiye çevrilmiş olup bir minaresi vardır. Şeyh Muslihuddîn, mihrabı önünde medfündür(Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:188). Tekke yıkılmıştır.

Gönlünün muradı nefsinı terbiye etmek olanlar, Muslihuddîn dergâhına gidip yüksek sesle Allah'a yalvarıp dua etmelidir.

Nefsinı tehzîble işlâh ise maşûd-ı derûn
Muşlihuddîne varıp eyle niyâz-ı bîrûn

(89)

41. İshak Paşa Tekkesi: Tahtalı Hamam civarında Kuşçu Doğan mahallesi, Sebil sokakta bulunan bu Nakşî dergâhı halk arasında “Kanber Baba” dergâhı olarak tanınmıştır. Banisi Sadrazam İshak Paşa'dır(Şimşek, 2008:173). Tekke günümüzde kaybolmuştur.

Gönül kuşu her ne kadar yükseklerde, hevâ ve heves peşinde uçuyor olsa da onun duracağı yer İshak Paşa tekkesidir.

Murg-ı dil her ne kadar eylese pervâz-ı hevâ
Olur ârâm-gehi tekye-i **İshak Paşa**

(90)

42.Şeyh Ramazan Dergâhı: Zincirlikuyu mahallesi,Alaçeşme sokağındaII.Bâyezid şeyhlerinden Şeyh Ramazan Halife'nin tekkesi olup bir minaresi vardır. Rus harbinde yıkılmış, yerine iki ahşap oda yapılmıştır (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:189). Bayramî tekkesi olup Nakşî şeyhi Ali Seyfî Efendi(ö.1893) bu tekkeye gömüldükten sonra ve yeniden inşa edildikten sonra Nakşî tekkesi olarak faaliyet göstermiştir (Şimşek, 2008:237). Tekke günümüze ulaşmamıştır.

Sevgiliye kavuşma hasreti çeken vuslat oruçluları olan aşıklar hemen Şeyh Ramazan Dergâhı'na varıp misafir olsunlar.

Şâ'im-i vuşlat-ı cânân olan 'uşşâk hemân
Dergeh-i **Şeyh Ramazâna** varıp olsun mihmân

(91)

43.Ebû İshak Tekkesi: Riyâz-ı Belde-i Edirne'de “İshak Baba Türbesi”¹³ olarak geçen tekke, Üç Şerefeli Camii yakınında Ekmekçiköylü Medresesi sokaktadır (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:219). Evliya Çelebi bu tekkeden “Üç Şerefeli Camii mihrabı önünde yol aşırı Hazret-i Ebû İshak Kazerûnî” ifadesiyle bahseder (Kahraman, Dağlı, 2006:614). Edirne'deki tek Kazerûnî tekkesidir.

İshak kuşu geceleri görülen ve halk arasında çıkardığı “hak ve huuu” sesleri sebebiyle zikir yaptığına inanılan bir baykuş türüdür. Ebû İshak ve İshak kuşu arasında münasebet kuran Râmiz; Ebû İshak'ın yüce dergâhına varıldığı zaman, “ya Hak, ya Hû” zikirlerinin göklere kadar yükseldiğini söyler.

Şûret-i yâ Haqla Hû vâşıl olur âfâa
Varıca dergeh-i vâlâ-yı **Ebû İshâa**

(92)

¹² “Hem-civâridir anın **Baba Şücâ'**
Şer' tayağından olur intifâ” *Edirneli İlmî Efendi* (Meriç, 2013:104)

¹³ “Cümleden biri **Ebû İshak**dır
Himmetine cân u dil müştâkdir” *Edirneli İlmî Efendi* (Adıgüzel, Gündoğdu, 2014:214)

Şiirinde, yaşadığı dönemde Edirne şehrindeki tekke ve dergâhların isimlerini tek tek zikreden XVIII.yy. şairi Sarıcazâde Râmiz, kusurları için Allah'tan af dileyip, zikrettiği şeyhlerin ve evliyanın himmetiyle muradına ermeyi arzuladığını söyleyerek bu kısa manzumeyi tamamlar.
Çün tamâm oldu esâmî-yi zevâyâ-yı kirâm
Hâk benim dağı kuşûrum ede lûtfıla tamâm

Himem-i cümle pîrân ile Hâllâk-ı mecîd
Eyleye maşşadımı vâşıl-ı câ-yı ümmîd

(93,94)

B.“Esâmî-yi Hânkâh-ı Mahmiyye-i Edrene”nin Üslup Özellikleri

Bir Rumeli şairi olan Râmiz'in şiirinde, Rumeli şairlerine has bir özellik olan “samimi yerel ifadelerle yer verdiğini” görüyoruz. Bugün Rumeli özellikle Trakya'da hala çok kullanılan “a” ifadesi Ramiz'de “a kuzum” şeklinde yer almaktadır(76.beyit). Sade, anlaşılır bir dille ve konuşma diline yakın samimi bir üslupla yazılan şiirin, özellikle tekkelerin anlatıldığı farklı vezinle yazılan ikinci bölümünün kendine has üslup özellikleri mevcuttur.

Ramiz bu bölümün hemen hemen tamamında “nasihat yollu anlatım” tarzını seçmiş buna bağlı olarak da emir kipini kullanmıştır.

Ulu orta **yürüme** sû-i edebtir zinhâr
Mestçi-zâde gibi bir dergehe âdâb ile **var**

(74)

Beyitlerde genellikle “eger.....istersen, ... yap” şeklinde şartlı cümleler kullanılmıştır.

Olmağ istersen **eğr** vâşıl-ı bâğ-ı ebrâr
Eyle Bostâncıbaşı zâviyesin câ-yı qarâr

(71)

Şiirinde tekke ve dergâhların Allah'tan dileğine ulaşmak için bir vasıta olduğunu ifade eden Râmiz, bu düşüncesini ispat için hemen her beyitte “kasd, maksad, maksûd, murâd, garaz, istemek” kelimelerini kullanmıştır.

Zâde-i tab'ını terbiyye ise **kaşd**ın hem
Gel Güzelce Baba'yı eyle ziyâret her dem

(63)

Bir tekkeyi anlatırken çeşitli kelime oyunlarıyla, o tekkenin ismini çağrıştıracak kelimeler, aynı anlamda kelimeler ya da aynı kökten türemiş kelimeleri kullanmıştır.

Kat ise maşşad eğer rişte-i sû-i 'ameli
Kesici Baba'ya gel eyle ferâgat **keseli**

(58)

Hıfz-ı ezkâr ile tevâhid-i Hudâ ise murâd
Tekye-i **Hâfız** Efendî'yi kıl ârâm mu'tâd

(62)

Sonuç

Edirne'de mevcut olan çok sayıda tekke, zaviye ve türbenin, şehrin tarihî, sosyal ve manevî hayatında önemli etkileri olmuştur.XVIII.yy. şairi Karaferyeli Sarıcazâde Râmiz, müderris olarak görev yaptığı Edirne şehrindeki tekkeleri, “Esâmî-yi Hânkâh-ı Mahmiyye-i Edrene” adlı mesnevisinde birer beyitle anlatmıştır.

Edirne'deki dergâhları anlatan bilinen tek manzume olma özelliği taşıması ve Edirne şehir tarihi araştırmaları için önemli bir kaynak olması sebebiyle orijinal bir şiirdir. 94 beyitlik bu kısa mesnevi, Râmiz divanında yer almaktadır. Çalışmada; mesnevinin mevcut iki nüshasından metin tespiti yapılmış, şiir iki bölümde incelenmiştir. Şiirin birinci bölümü; 47 beyitlik dinî giriş bölümü, ikinci bölümü ise yine 47 beyitlik şehirdeki tekkelerin anlatıldığı bölümdür. Konunun anlatıldığı ikinci bölümde yer alan her beyit, tek tek ele alınmış, buna göre; şiirde yer alan 43 tekke ve dergâhtan 31 tanesinin bağlı olduğu tarikat tespit edilmiştir. Bu tarikatlar ve tekkelerin sayıları şöyledir: Halvetî(6 tekke), Nakşî ve Kadîrî(5'er tekke), Gülşenî(4 tekke), Bayramî ve Sa'dî(2'şer tekke), Mevlevî, Rifâî, Cemâlî, Celvetî, Uşşâkî, Kazerûnî ve Zeynî(1'er tekke). Râmiz, genelde Halvetî ve Halvetîliğin kollarına bağlı tekkeleri zikrederken, Edirne'deki mevcudiyetlerine rağmen şiirinde Bektâşî tekkelerinden söz etmemiştir.

Şiirde adı geçen tekke ve zaviyelerin büyük çoğunluğu günümüzde kaybolmuştur. 43 tekke, zaviye ve türbeden 11 tanesinin kısmen de olsa(tekke, mescid ya da sadece mezar olarak) var olduğunu, diğer 32 tekkenin ise günümüze ulaşmadığını tespit ettik.

3 adet tekkenin ismini bugüne kadar Edirne tarihi, tekke ve türbelerle ilgili yapılan çalışmaların hiçbirinde bulamadık. Bu tekkeler, “İstılâhî Ali Efendi Tekkesi, Kesici Baba Tekkesi ve Zerdeyudan Tekkesi”dir.

Mesnevisinde nasihat yollu anlatım tarzını tercih eden Râmiz, bir üslup özelliği olarak; bir tekkeyi anlatırken çeşitli kelime oyunlarıyla, o tekkenin ismini çağrıştıracak aynı anlamda kelimeler ya da aynı kökten türemiş kelimeleri kullanmıştır.

Manzumede, her beyitte Edirne'deki bir dergâhın adı ve özelliği anlatılırken aslında kâmil ve gönül ehli bir kimse olmanın yolları, anahtarları verilmiştir. Beyitlerde tek tek; “maddî âlemlle ilişkini kes, dergâha bende ol, emek sarf

eyle, kötü işlerden uzak dur, nefsini terbiye et, dua et, vb. gibi basit ama önemli telkin ve öğütlerle aynı zamanda tasavvuf adabı da öğretilmeye çalışılmıştır.

METİN

Nüshalar:

1.Süleymaniye Ktp.Lala İsmail Efendi 444(S)

2.İstanbul Üniversitesi Ktp. T.407(İ)

Esâmî-yi Hânkâh-ı Mahmiyye-i Edirne

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

(S)63b

(İ)65b

1. Bismillâhirrahmânirrahîm
Câmi‘-i a‘zam-ı esmâ-i ‘azîm
2. Oldu ser-tâc-ı şeh-i mülk-i kelâm
Dihim-i besmele-i nazm-ı selâm
3. Hâkka hamd eyle şürû‘ et kâra
Vâsıl ol ni‘met-i vaşl-ı yâra
4. Ki odur Hâlîk-ı maḥlûḳ-ı cihân
Zîkr ü tesbîhin eder ins ile cân

(S)64a

5. Nûr-ı tevhîd-i cenâb-ı Bârî
Olur ‘âşıklara şevk-i sârî
6. Odur ihyâ eden emvât-ı dili
Rûhtur ḳâlîba tevhîde velî
7. Buldular ‘âlem-i ma‘nîde ḥayât
İsm-i Ḥayy ile ricâl ü cüdât
8. Ba‘zı esmâda Cemâl etti pirûz
Oldu ba‘zında Celâl şû‘le-fürûz
9. Birbirinde daḫı varınca ḥavâs
Ki olur her biri ‘uşşâḳa menâs
10. Lîk lâzımdır aña mürşîd-i pâk
Ki ede esmâda merâtib idrâk
11. Oldu esmâ-yıHudâvend-i Ḳadîr
‘İzz ü ta‘zîm ile tekrâra cedîr
12. Hem şalât ile selâm ile müdâm
Ol ḥabîbe ki odur şâh-ı enâm
13. Cümle eşyâya odur me‘haz-ı kül
Ḥaḳ bu kim tâc-ver-i şâh-ı rüsûl
14. ‘İllet-i gâ‘iye-i arz u semâ
Bâ‘is-i kevn-i ṭibâḳ-ı a‘lâ
15. Mazhar-ı sırr-ı hadîs-i levlâk
Nâ‘il-i şân-ı ve mâ erselnâk
16. Maḥrem-i şoḫbet-i ḥâşş-ı İsrâ
Lâyîḳ-ı ma‘nî-i naşş-ı evḥâ

17. ‘Âric-i sellem-i kâh-ı mi‘râc
Vâsıl-ı kurb-ı şeh-i lâ-yehtâc

(İ)66a
18. Zîb-i evreng-i fezâ-yı lâhût
Şâh-ı iklîm-i vesî‘-i nâsût
19. Gevher-i tâc-ı şehân-ı ‘âlem
Dürr-i şehvâr-ı nizâm-ı ‘âlem
20. Mâye-i tıynet-i halk-ı memdûh
Nüşa-i ‘ilm-i nübüvvet meşrûh
21. Hâzîn-i cevher-i nazm-ı Yezdân
Mâlik-i servet-i nağd-ı fermân
22. Eşref-i cümle halâyık-ı cihân
Lâyık-ı mihr-i ‘umûm-ı devrân
23. Kurre-i ‘ayn-ı ‘uyûn-ı dünyâ
Merdüm-i dîde-i kalb-i ‘urefâ

(S)64b
24. Lâmi‘-i nûr-ı şeb-ârâ-yı yakîn
Şeb-çerâğ-ı harem-i illiyyîn
25. Hâk-pâyıla olur sencîde
Kuhl-ı iksîr ile nûr¹⁴-ı dîde
26. Oldu ol mihr-i münîr-i dünyâ
Dîde-i ‘âleme nûr-ı binâ
27. Eyledi şânını hallâk-ı celîl
Nazm-ı pâkinde beyân u tebcîl
28. Hâtem-i hüccet-i mülk-i bi‘set
Kâzî-i maḥkeme-i ḥatmiyyet
29. Şâhibü’l-ḥilm-i hayâ vü ‘iffet
Zâtı mecmu‘a-i ḥüsn-i ḥilḳat
30. Kef-i iḥsânına nisbetle hemân
Bir avuc şu gibi baḥr-ı ‘ummân
31. Mâ‘il-i ma‘delet-i fevz ü necât
Hâmî-i cümle ‘uşât-ı ‘araşât
32. Kâzım-ı zümre-i cürm-i ‘isyân
‘Âzim-i râh-ı şavâb u iḥsân
33. ‘Âtıl-ı rağbet-i Lât ‘Uzzâ
Kââm-ı şirzîme-i şirk-ârâ
34. Mâhî-i şirkü ‘işyân
Hâdim-i tâk-ı revâk-ı tuğyân
35. Sâye-endâz-ı rü‘ûsü’l-ümmet
Zıll-ı memdûd-ı nihâl-i rahmet

---

¹⁴(S)’de nûr:göz

36. Yâver-i ümmet-i ‘ișyân-pîşe
Merhamet-kâr u vefâ-endîşe

(İ)66b
37. Aḥmed ü Hâmîd ü Maḥmûd esmâ
Ya‘nî maḥbûb-ı cenâb-ı Mevlâ
38. Âl u aşḥâb-ı kirâma daḡı hem
Râmizâ eyle selâm-ı eslem
39. Hâdiyân-ı sebîl-i reşâd
Rehberân-ı ıuruk-ı ‘aql-ı ma’âd
40. Mâye-dârân-ı metâ‘-ı taḡvî
Nâşîrân-ı ‘ilm-i ceys-i taḡî
41. Anların işrin edenler pîşe
Gitmediler reh-i pür-teşvîşe

(S)65a

42. Eyle merdân-ı Hudâyı daḡı yâd
Tuḡaf-ı Fâtîḡa ile dil-şâd
43. Kîmyâdır naẓar-ı merd-i Hudâ
Bir nefeste verir iflâsa ġinâ
44. Cümle elṡâf-ı Hudâdır ammâ
Luṡfa bir vâşîttadır şıdḡ-ı recâ
45. Etti Ḥâkânî bu ma‘nâyı ‘ayân
Ḥîlye nazmında bu beyt ile beyân
46. “Mutaşarrıf odur eşyâya tamâm
Ne ḡavaş arada hergiz ne ‘avâm”
47. Böyledir ḡikmet-i Ḥallâḡ ebed
Eder esbâbı ḡuşûle peyvend

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

48. Ba‘dezîn ḡâmeye ver vezn-i diġerle cevân
Yaz Edirne’de olan tekyeleri bi’l-im‘ân
49. Añlamaḡsa ġarazın ḡâlet-i Mevlânâyı
Mevlevî-ḡâne’ye var diñle ne derse nâyı
50. Ḳâdir iseñ geġesin ḡubb-ı sivâdan sen de
Ḳâdirî-ḡâne’de yüz yerde olursun bende
51. ṡab‘-ı nüşkûfteñ¹⁵ açılısın der iseñ ‘âlemde
Ḡülşenî-ḡâne’de ol şâm u seḡer âmâde
52. Vaḡt-i şa‘d u şerefi bilmeġe istersen eġer
Gel Ḥoroslu’ya seḡer Sa‘dileri eyle maḡar

¹⁵ (S)’de nüşkûfteñ:nüşkûfte

53. İştîlâhât-ı taşavvufsa murâd öğrenmek
İştîlâhî ‘Alî Efendî’ye şarf eyle emek

(İ)67a
54. Gürbe-i nefsi zebûn etmekse maşşûduñ
Ola Kâplân Baba’da naşş-ı sivâ maşşûruñ
55. Levh-i dilden der iseñ maşv ola naşş-ı sivâ
Eyle İsmâ‘il-i Rûmî’ye ta‘alluğ peydâ
56. Kavs-i ‘aşkı çekeyim dersen eğer bi’l-kuvve
Germeleş tekyesini eyle maşall-i cilve
57. Evcini bilmek ise milket-i ‘aşkıñ maşşûd
Gel Kıyak Baba’yı kıl kendine dâr-ı meşhûd
58. Kât‘ ise maşşad eğer rişte-i sû-i ‘ameli
Kesici Baba’ya gel eyle ferâgat keseli
59. Nâme-i hâlini tebyîz ise kaydıñ cânâ
Tekye-i Yazıcı Efendî’yi eyle me’vâ

(S)65b
60. Şıdk-ı ihlâşıla gel rabt-ı derûn eyle hemân
Tekye-i ŞâdıkEfendî’ye muşassen iz‘ân
61. Nidügin hâlet-i ‘aşkı bileyim dersen sen
Tekye-i ‘Âşık Efendî’yi varup eyle vaşan
62. Hıfz-ı ezkâr ile tevhîd-i Hudâ ise murâd
Tekye-i Hâfız Efendî’yi kıl ârâm mu‘tâd
63. Zâde-i şab‘ıñı terbiyye ise şaşdıñ hem
Gel Güzelce Baba’yı eyle ziyâret her dem
64. Mâla meyl etme şaşın dehr-i denîden bir ân
Kıl Sivâsî gibi bir dergehi sermâye-i cân
65. Vereyim dersen eğer hâline hûsn-i şûret
Eyle Naşşâş Dede’den sen de ricâ-yı himmet
66. Zâhir olur saña elbette kerâmetten eşer
Edegör Velî Dede zâviyesin câ-yı maşar
67. Göreyim dersen eğer semt-i sülûk-ı Hâşkı
Gel Nazar Baba’ya gör sâha-i mülk-i ‘aşkı

68. Nidügin zâ'îka-i 'aşkı bilip eyle şafâ
Helvâcî Baba'ya gel eyle tazavvuk peydâ
69. Şeh-i 'aşkıñ bileyim dersen eğer aḥkâmın
Mîr-i mîrâna varıp añla nedir aḳsâmın
70. Şûfiyâ sîr olayım dersen eğer bâ-himmet
Tekye-i Zerdeyudan cû'-i vişâle ni'met
71. Olmaḳ istersen eğer vâsıl-ı bâḡ-ı ebrâr
Eyle Bostâncıbaşı zâviyesin câ-yı qarâr
(İ)67b
72. Cem' ise hâl-i perîşânıñı maḳşûd u murâd
Gisûdârî 'Alî Efendî'den et istimdâd
73. Şûkr-i Ḥaḳḳ ile geçir her nefes evḳâtıñ
Tekye-i Ḥamdî Efendî ola câ-yı zâtıñ
74. Ulu orta yürüme sû-i edebtir zinhâr
Mestçi-zâde gibi bir dergehe âdâb ile var
75. Gürg-i nefsiñden¹⁶ emîn olmaḡa istersen sen
Ol Çobân 'Alî Efendî nazarında rûşen
76. A ḳuzum diñle sözüm eyleme tazyl'-i nefes
Gel Ḳoyun Baba'ya gir çıḳma sürüden üzkes
77. Görmek ise ġarazıñ nûr-ı cemâl-i 'aşkı
Dergeh-i pâk-i Cemâlî'ye füzûn et şevḳi
(S)66a
78. Neşve-yâb-ı mey-i tahḳîḳ ise ḳaşdıñ olmaḳ
Çekme Zindânî Baba zâviyesinden hiç ayaḳ
79. 'İddir 'âşıḳa her bâr ziyâret etmek
Ḥacı Bayrâm Velî tekyesine yüz sürmek
80. Âteş-i 'aşkıñı irdâ' ise bir laḡza murâd
Gel Tütünsüz Baba'yı eyle ziyâret mu'tâd
81. Dil-i maḫrûruñu irdâ' ise ḳaşdıñ her bâr
Olsun ârâm-gehiñ ḡanḳah-ı Şerbetdâr
82. Şâneveş sînesini çâk eden aşḡâb-ı reşâd
Saçlı İbrâhîm Efendî'den eder istimdâd

¹⁶ (İ)'de nefsiñden:nefesten

83. Ser-i gîsûsına vâbeste o şâh-ı keremiñ
Hâll ü ‘ağd u taleb ü mağşad-ı ıçşâ-yı murâd
84. Harem-i ‘işmet-i ‘aşk olduğu bî-reyb ü riyâ
Şâh Kadın tekyesidir beyt-i hicâl-i ‘urefâ
85. Şûretâ dîr ise de ma‘nide kurb-ı şâdî
Olmaz ‘uşşâka ba‘id hançah-ı Bağdâdî
86. Şeyh Sinân tekyesini eyle ziyâret zîrâ
Langoroz deyü yazarlar seni cümle zurefâ
87. Veled-i kalbe verir rûh-ı celî zıkr-i memât
Tekye-i Memi Dede tıfl-ı dile mehd-i hayât
88. Kaşdıñ olmağsa eğer gâlib-i haşm u a‘dâ
Şeyh Şücâ‘ dergehine yüz sürerek eyle du‘â
89. Nefsini tehzîble ıslâh ise mağşûd-ı derûn
Muşlihuddîne varıp eyle niyâz-ı birûn¹⁷
90. Murğ-ı dil her ne kadar eylese pervâz-ı hevâ¹⁸
Olur ârâm-gehi tekye-i İshâk Paşa
- (İ)68a
91. Şâ‘im-i vuşlat-ı cânân olan ‘uşşâk hemân
Dergeh-i Şeyh Ramazâna varıp olsun mihmân
92. Şûret-i yâ Hağla Hû vâşıl olur âfâka
Varıcağ dergeh-i vâlâ-yı Ebû İshâka
93. Çün tamâm oldu esâmî-yi zevâyâ-yı kirâm
Hağ benim dağı kuşûrum ede luğfila tamâm
94. Himem-i cümle pîrân ile Hâllâğ-ı mecîd
Eyleye mağşadımı vâşıl-ı câ-yı ümmîd

KAYNAKÇA

- ADIGÜZEL, Niyazi, Raşit GÜNDOĞDU (2014). *Ahmed Bâdî Efendi Riyâz-ı Belde-i Edirne*, C 1/1. Edirne: Trakya Üniversitesi Yayınları
- AKÇIL, N.Çiçek (2009). “Sezâî-yi Gülşeni Külliyesi”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C.37.
- _____ (2013). *Edirne Tekkeleri*. İstanbul: Edirne Valiliği Kültür Yayınları.
- AKSOYAK, İsmail Hakkı(2014). “Ramîz” . www.turkedebiyatitsimlersozlugu.com (E.T:27.12.2015)
- CANIM, Rıdvan(1998). “Şehirlerin Elyazması, Şairlerin Gül Bahçesi”, *Edirne:Serhattaki Payitaht*. İstanbul:YKY.
- CANIM, R.(2007). “Edirne Muradiye Mevlevihânesi ve Edirneli Mevlevî Şâirler”, *S.Ü. Türk Kültürü Edebiyatı ve Sanatında Mevlana ve Mevlevilik*. Konya.
- EYİCE, Semavi (1994). “Edirne” *TDV İslam Ansiklopedisi*. C.10.
- GÖKBİLGİN, Tayyib, “Edirne Hakkında Yazılmış Tarihler ve Enisü’l-müsâmirîn” tayıbgokbilgin.info (E.T:20.03.2016)
- KAHRAMAN, Seyit Ali, Yücel DAĞLI (2006). *Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnâmesi 3/2*, İstanbul:YKY.
- KAZANCIGİL, Ratıp(1996). *Abdurrahman Hıbrî Enîsü’l-Müsâmirîn*. Edirne:Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi Yayınları.

¹⁷ Bu mısra (İ)’de yok.

¹⁸ Bu mısra (İ)’de yok.

KONUR, Himmet (2009). "Sezâ-yi Gülşeni". *TDV İslam Ansiklopedisi*. C.37.
MERİÇ, Rıfık Melul (2013). *Şehrin Hüznü*. İstanbul: Edirne Valiliği Kültür Yayınları.
Râmiz, *Dîvân*, Süleymaniye Ktp.Lala İsmail Efendi 444
Râmiz, *Dîvân*, İstanbul Üniversitesi Ktp. T.407
Râmiz, *Dîvân*, Süleymaniye Ktp. Esad Efendi 2639/1
SEÇKİN, Necati (1971). *Edirne Evliyaları*, İstanbul.
SELEN, Hamit Sadi (1993). "Yazma Cihân-nümâ'ya Göre Edirne Şehri" *Edirne'nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı*, Ankara:TTK Yayınları.
ŞİMŞEK, Selami (2008). *Osmanlı'nın İkinci Başkenti Edirne'de Tasavvuf Kültürü*, İstanbul: Buhara Yayınları.